

Vores byer er blevet oversvømmet af glas

Forfatter Peter Olesen stiller i sin nye bog skarpt på de mange glasbyggerier, der i disse år skyder op i byerne. I glashusene får man lys og udsigt, men de får også storbyerne til at ligne hinanden, lyder en del af kritikken.

PAULINE BENDSEN

Her står vi så i et glasparadis,« siger Peter Olesen og slår ud med armen. Vi befinder os på pladsen foran Nykredits bygning tæt ved Københavns Havn. Det glasbeklædte kontordomicil, der går under navnet Krystallen, ser med sin vovede konstruktion nærmest ud, som om det er ved at kæntre. På nabogrundene er nye glasdomiciler under opførelse, og et par stenkast længere væk finder man det ikoniske SAS-hotel og det nybyggede og omdiskuterede Blox, hvor glasset også spiller den uomtvistelige hovedrolle.

Fra dette udsigtspunkt kanne det godt se ud, som om Peter Olesen har ret i den betragtning, han udfolder i sin nye bog "Glas i København": Vores byer oversvømmes af glas.

I bogen tager Peter Olesen læseren med på en vandring gennem København for at se nærmere på byens glashuse - fra de ældre ikoniske bygninger som Botanisk Haves væksthuse fra 1874 og Glassalen i Tivoli til moderne bygninger som Kilen på Frederiksberg og VM-husene i Ørestaden. Og det er ikke bare København, der har forelsket sig i spejlblanke glasbygninger.

»I Aarhus Havn er det også glas, glas, glas. Det samme i Odense Havn, Aalborg. Selv i vores lille land er det helt tydeligt,« siger Peter Olesen og tilføjer:

»Men det er jo ikke kun et dansk fænomen. Hvis du ser London, nye kvarterer i Paris, New York, kinesiske byer - hold da op, hvor de bygger højt, og det er glas. Og det undrer mig. Hvordan katten har det fået sådan et boost på så kort tid? Glasindustrien har i hvert fald nok at lave. Spørgsmålet er, hvor godt det holder?«

Både afvisende og for intime

Christoffer Harlang, som er arkitekt og professor ved Kunstakademiets Arkitektskole, er enig med

Arkitekt og professor Christoffer Harlang retter kritik mod brugen af glas i nutidig arkitektur, som ifølge ham kan have en negativ effekt på vores byrum. Arkivfoto: Kim Wyon

Peter Olesen i, at brugen af glas i moderne arkitektur har grebet om sig.

»I dag ser man, at glasset i næsten alt byggeri bruges på en bevidstløs og doven måde. Det er som en slags tapet, som gør, at de huse, vi bygger, bliver underligt kolde, ligegyldige og afvisende at være i nærheden af,« siger han og fortsætter:

»Det er en uniformeret måde at bygge på, der gør, at vores forstæder og vores byer er blevet identitetsløse. Det er egentlig ikke glassets skyld, men det er den fuldstændig unuancerede måde, vi bruger det på.«

Glashusene er ifølge Christoffer Harlang med til at få storbyerne verden over til at ligne hinanden og overdøver dermed de lokale arkitektoniske udtryk, der er kendetegnene for de enkelte byer. Samtidig har glashusene en klimamæssig slagside, hvad enten de befinder sig i London eller Dubai.

»I den varme del af verden bruger man en masse energi på at afkøle de her glashuse, fordi det buldrer ind med sol. Hele Mellemøsten bruger enorme mængder af CO₂ på at køle deres højhuse ned. Du skal ikke mange generationer tilbage i Mellemøsten for, at man vidste, hvordan man kunne holde husene kolde med forskellige skodder og tremneværk. Det har man fuldstændig mistet kontakten til,« siger Christoffer Harlang og tilføjer:

»Heroppe i Norden skal vi så til gengæld bruge en masse energi på at varme glasbygningerne op.«

Sjælen i vores arkitektur

Men hvordan kan det være, at arkitekterne tilsyneladende er så glade for at tegne glashuse? Henrik Schmidt er arkitekt og partner i Lundgaard & Tranberg, som står bag en række nyere anmel-

OM BOGEN

Peter Olesen (f. 1946) er journalist, tidligere vært for TV-Avisen og forfatter til 30 bøger om bl.a. København.

Hans nyeste bog "Glas i København" udkom 25. maj på forlaget Frydenlund.

derroste glashuse som Kilen på Frederiksberg og Skuespilhuset i København – og i 1990'erne udviklede arkitektfirmaet endda Glashuset i Balserup, hvis vægge bestod af højisoleret glas fra top til tå.

Henrik Schmidt lægger ud med at sige, at han er lidt betænkelig ved definitionen glashus. For hvor meget glas skal der til, for at man kalder noget et glashus?

»For mig handler god arkitektur meget om forholdet mellem ude og inde, om hvordan man tager dagslyset ind. En bygning som Charlottenborg i København ville ingen jo sige var et glashus, men det har kæmpe glasarealer. Og det er en utroligt smuk måde, rummene modtager lyset på,« påpeger han.

Henrik Schmidt har været med til at tegne flere huse, hvor glasset har været det dominerende ydermateriale, heriblandt Skuespilhuset.

»Foyeren er udelukkende lavet af glas, og så har det en tredje etage, som er beklædt med en glasfrise. Der har vi virkelig tænkt over, hvordan man gør glasfacaden i foyeren så neutral som muligt, for at man kunne få en ude-inde-relation, der næsten var umærkelig. At man føler, at det er ligemeget, om man går igennem foyeren eller forbi foyeren, fordi man kan se det samme,« siger han.

Det var vigtigt for arkitekterne, at foyeren ikke bare blev en afvisende og spejlblank facade, fortæller Henrik Schmidt.

»Her er sprosningen vigtig. Hvis man lægger mærke til det, så har vi i virkeligheden klassiske sprosser og rammer omkring glasset. For hvis vi havde valgt en sprosseløs glasfacade ligesom på Industriens Hus, så havde du ikke kunnet se noget udefra, så havde facaden bare lignet en glasskærm.«

For at et glashus skal være vellykket i Henrik Schmidts øjne, er det vigtigt, at glasset kontrasteres og sættes i relief:

»Jeg tror, der er en tendens i tiden, hvor man går efter at skabe mere krop. Altså at husene har deres egne arkitektoniske udtryk. De har måske store glasarealer, men så er de indrammet af træ. Eller der er nogle relieffer i facaden, som gør, at lyset bliver artikuleret, og facaden får sin personlighed.«

Husets øjne eller et par solbriller?

Arkitekt Christoffer Hariang mener, at for mange glasbyggerier kan have en negativ effekt på vores byrum. Glashusene kan paradoksalt nok virke både afvisende og for intime alt efter, hvilket tidspunkt på døgnet man passerer dem.

»Det kan være ødelæggende for et gaderum med et tomt kontorhus med livløse, spejlede fla-

Da Peter Olesen så Niels Bohr Bygningen for første gang, døbte han den "boble-plasthusene" på grund af facadens pyramideformede glas-elementer. Arkivfotos: Søren Nielsen og Jens Dresling

”

Hvis du ser London, nye kvarterer i Paris, New York, kinesiske byer – hold da op, hvor de bygger højt, og det er glas. Spørgsmålet er, hvor godt det holder?

Peter Olesen, journalist og forfatter til bogen "Glas i København"

» der, eller det kan være grænseoverskridende og forstyrrende med uhindrede indblik i folks soveværelser og stuer. Huse med store, ubearbejdede glasfacader med farvet eller spejlende glas virker lige så afvisende, som det er at forsøge at føre en samtale med et menneske, der gemmer sig bag sine solbriller,« siger han.

»Men som sagt er det ikke glassets skyld – det er vores manglende evne til at bruge det kreativt og begavet, der er problemet,« understreger Christoffer Harlang og fortsætter:

»Vi kan lave charmerende, elegante og dejlige huse i alle materialer, også i glas! Vi har mange dygtige arkitekter i Danmark, og vi har dejlige materialer at bygge med, men næsten alt byggeri i Danmark ser ud som malede papæsker, fordi vi ikke prioriterer skønheden og det langtidsholdbare, men i stedet accepterer, at det er de enorme økonomiske gevinster, der skal sætte dagsordenen for, hvordan vores byer og huse skal se ud,« siger han.

»Det er ikke så mange år siden, at staten, kommunerne og de almennyttige boligselskaber følte et ansvar og en stolthed. Det er pist væk nu.«

For Peter Olesen er glastendensen iøjnefaldende, og selv om han ikke helt forstår den, lægger han vægt på, at hans bog ikke skal ses som en direkte kritik.

»Du kan ikke læse nogen steder, at jeg siger, det er grimt. Nogle glashuse er smukkere end andre. Så det er ikke en kritik af glashusene, jeg er ude i. Nærmere en undren,« siger Peter Olesen og fortsætter:

»For passer glashusene til vores klima? Og hvad med privatlivet? Jeg kan godt lide at bo med lys og udsyn, men jeg ville ikke kunne lide at blive begloet.«

Ikke alle har det som Peter Olesen. De nye ejerlejligheder i glas i eksempelvis Ørestaden, Teglhøjen og Nordhavn bliver solgt til skyhøje priser, og store virksomheder får ustansseligt opført kontordomiciler i glas for at signalere succes, modernitet og transparens. Spørgsmålet er, om det er et modetænen, eller om vi i fremtidens arkitektur fortsat vil lade glasset dominere?

»Jeg er i tvivl om, hvorvidt der vil komme mange flere glashuse i fremtiden,« svarer arkitekt Henrik Schmidt.

»Jeg tror og håber, man bliver bedre til at artikulere de her huse, så der bliver skabt så meget materialitet i facaden, at man netop ikke bare har en masse huse, der står og spejler hinanden.«

»Selv om det er banalt at sige, mener jeg, at vinduerne er husets øjne. Jeg tror, at glas er sjælen i vores arkitektur, og jeg har svært ved at forestille mig et andet materiale, der skulle kunne gøre det samme meget vigtige: Nemlig at tage dagslyset ind.« ■

Det var vigtigt for arkitekterne Lundgaard og Tranberg, der står bag Skuespilhuset, at foyeren ikke bare blev en afvisende og spejlblank facade. Arkivfoto: Nicolai Perjesi

MINDELSER OM BROADWAY

I sin bog skriver Peter Olesen om Industriens Hus: »[...]En bygning med en stor, voldsom glasskærm sat udenpå selve bygningen, som også i sig selv består mest af glas.«

»[...]Glasskærmen ender, uanset lyseffekter, mystisk oppe i toppen med mærkelige ufuldendte trekanter stikkende op i luften uden noget formål og uden at gøre noget godt for bygningen.«

»[...]Omvendt må man lade huset, at det ved mørkets frembrud er med til at give den noget diskutabile rådhusplads liv og storbypræg. Indimellem giver huset med sine lyseffekter ligefrem mindelser, men også kun mindelser, om Manhattans Broadway.«

Mærsk Tårnet blev opført i 2017 og er tegnet af arkitektfirmaet C. F. Møller. Bygningens facon i kombination med facadebeklædningens trekantede form betyder, at skodderne kaster skygge på glasset. Arkivfoto: Linda Johansen